

Kamarás Józsi bácsi mesél a régmúltról

A vár jelenlegi, erősen romos állapotában

Rókaljuk vagy alagút lehet itt, találgatták tünődve a Babát-hegy lábánál járó-érdeklődő kirándulók. Valóban, az aljnövényzettel sűrűn benőtt szűk rés vagy inkább hasadék látványa könnyen működésbe hozta az emberi fantáziát. Ha ez egy alagút, jó lenne kideríteni készítésének célját. Vajon hová vezethet — fontolgatták a környékeliek —, de aztán annyiban is maradt az ügy. Egy még újabb az amúgyis vadregényes Börzsöny rejtelmek közül, könyvelték el. Fordulatot csak a 74 éves Ka-

marás József látogatása hozott, aki a balassagyarmati Honismereti kör alapító tagja és egyben vezetője. A kör tagjai — mind szenvedélyes amatőr történészek — célul tűzték ki, hogy híven ápolják megyéjük történelmi hagyományait és önálló helytörténeti kutatásokkal segítik fellebbenteni a fátylat a régmúlt eddig homályos epizódjairól.

Kamarás József legkedvesebb kutatói témái közé tartozik a nógrádi várak keletkezésének története, így teljesen érthető, hogy a legendás Drégely-vár történetével is igen sokat foglalkozik. Gyűjti az ostromról szóló krónikákat, adalékokat. A hasadék megpillantásakor régi feltevése látszott beigazolódni, miszerint valahol itt kell lennie a várból kiinduló, három és fél kilométer hosszú feltételezett, de még nem bizonyított alagútrendszer kijáratának. A titok nyitját megtalálni cseppet sem könnyű feladat. Egy ember, de még a lelkes történész kör is kevés ehhez. *Hová forduljon?*

Az idős ember még azon melegeben felkereste az Országos Műemlék Felügyelőség illetékeseit és a nógrádi várakkal kapcsolatos, a közeljövőben tervezett restaurációs munkák iránt érdeklődött. Lehangelő hírt kapott. Kiderült, hogy az erősen romos drégelyi vár restaurálása az elkövetkező húsz év távlati terveiben egyáltalán nem szerepel. A körültekintő, komoly feltáró munka rendkívül költséges lenne, hangzott az indok. *Mit lehet ilyenkor tenni?* A lelkes, már-már

megszállott idős történész csak a környékeliek megértésére, összefogására számíthatott. Úgybuzgalma meghozta a sikert. Az összefogás nem váratott magára és a készülő, méreteiben nagy társadalmi munkában a hadsereg is jelezte részvételét. Nagy János alezredes, aki a Közép-Dunavidéki Intéző Bizottság, s így az Észak-Börzsöny Területi Bizottság tagja is, ígéretet tett, hogy a katonák lehetőségeikhez mérten kivesszük részüket a feltárási munkálatokból.

Mielőtt a katonák belevágtak volna a feltárás korántsem veszélytelen munkálataiba, a feladat végrehajtásának biztonságát szavatoló partnert kerestek. S a felhívás ezúttal sem talált süket fülekre. Jelentkeztek a Felsőpetényi Ásványbánya Vállalat mérnökei, hogy műszakilag ellenőrzik a tervet és egy főleg nyugdíjasokból álló szocialista brigád részvételével, a gyakorlati teendők lebonyolításához is hozzájárulnak. A munka a múlt év szeptemberében kezdődött és sikerült mintegy háromszáz méter mélységig behatolni a hegy gyomrába. Hogyan fest a terv kivitelezésének esélye a mérnök szemével?

— A feltételezett három és fél kilométeres alagút célja mindmáig kideríthetetlen — tájékoztatott Máthé Zoltán főmérnök. — Kiindulási pontja a drégelyi várban van és minden valószínűség szerint a várkútból, vagy a tíz méter mély ciszternából indult és ide, a Kishont melletti Ba-

Kivonul a lelkes munkabrigád

A BÖRZSÖNY REJTELMEI

Magz. Szü.
XXIX. 1984. február

bát-hegy lábához érkezett ki. A kevésbé költséges változatot választva fordítva kezdtük meg a feltárást, noha a várból célszerűbb lett volna. Nem akarom fokozni a rejtélyeket, de annyi már most bizonyos, hogy a „Szondi-alagút” még sok meglepetéssel szolgál majd. Minket, szakembereket lennügözött az andezitba vájt alagút formás szépsége. Bennünket azonban még több kiderítetlen apróság foglalkoztat: ha oldalkijáratokat nem vájtak, akkor miképp szállították ki a törmeléket? Néhol viszont eliszaposodást észleltünk, ami nyilvánvaló vízbefolyást jelez. Eddig még nem tudtunk rájönni miként szellőzött az alagútrendszer, mert az tény, hogy ilyen mélységben is szokatlanul friss, oxigéndús levegőt szippantottunk. A rejtélyek kibogozásában nagy előrelépést jelent majd, ha sikerül feltárni azt a két kisebb termet, amelyeket műszeres mérések alapján a közelben feltételeztünk. Szeretnénk már végre tárgyi bizonyítékokat is találni, ami végérvényesen eloszlatná az alagútrendszerrel kapcsolatos kételyeinket.

Eddig a mérnöki értékelés és most lássuk, hogyan folyik a feltárást az amatőr régészeknek felcsapott egyenruhások segítségével. Főleg hétvégeken, ha a kiképzési ütemterv is engedi, 15–20 fős brigádok érkeznek a helyszínre. Vezetőjük az alakulat KISZ-titkára, Kóder László főhadnagy.

— A gyakorlati segítségnyújtás mellett történelmi hagyományaink ápolása az elsődleges célunk — mesélte a fiatal tiszt. — Ezt az utóbbi tevékenységünket már jóval a feltárási munkák előtt megkezdtük. Először 1982-ben, a drégelyi vár ostromának 430. évfordulóján szerveztünk emléktúrát a várhoz. Ezt azóta évenként megismételjük. Vállaltuk a vár területének gondozását, a terepet gaztalanítottuk és emléktáblát helyeztünk el. Most a feltárási munkák során legtöbbször Kamarás Józsi bácsi is elkísér bennünket és mesél nekünk a régmúlt időről, az ostrom körülményeiről. Ez a szellemi táplálék rendkívül fontos katonáink számára. Egyrészt tágitja történelmi ismereteiket, másrészt a várvédő Szondi György személyén keresztül, a kapitány példamutató magatartása látán, kifejlődik bennük a bátorság és a hősi helytállás tisztelete. Megtanulnak kötődni az emlékekhez, ami a hazafias nevelés ügyét segíti elő. Érdekes, hogy a lelkesedés azokat a katonafiatalokat is magával ragadja, akik nem a megye területéről vonultak be és mind ez idáig vajmi keveset tudtak Drégely váráról és annak történetéről. Örömmel látom, hogy a személyiségükbe beépült ismereteket a gyakorlati munkában is remekül hasznosítják.

F. P.

MÁRKUS ANDRÁS
felvételei